

نماد ورع و خداباوری...

حسین تقوی اشتهاردی

دیگر از شاگردان تصحیح کند. در سال، دو مرتبه هم امتحان اصلی گرفته می‌شد.

یکی از ویژگی‌های این مدرسه، برنامه کلاس‌های تاریخ اسلام و ریاضی و زبان انگلیسی و اخلاق بود و خود ایشان هم در بسیاری از این کلاس‌ها، مخصوصاً درس اخلاق را تدریس می‌کرد. روزهای پنجشنبه که درس‌های رسمی حوزه علمیه قم تعطیل بود، مدرسه ایشان دایره و جلسات درس رسماً برقرار بود. در نتیجه اجرای این برنامه‌ها، در ظرف چند سال، دانش‌آموزانی تربیت شدند که نوعاً از جهت علمی و ورع و تقوی و خلوص ممتاز و در تبلیغ احکام اسلام کوشا بودند؛ قبل از انقلاب فعالیت زیادی برای تحقق انقلاب و از بین رفتن نظام ظلم و استبداد داشتند و پس از انقلاب هم در بسیاری از ارگان‌ها، مخصوصاً دادگاه‌های انقلاب حضور جدی داشتند.

از ویژگی‌های دیگر ایشان، فعالیت و اراده جدی و تصمیم راسخ و آهنین در اموری بود که تصمیم به انجام آنها می‌گرفت. هنگام اشتغال به تحصیل که با هم بودیم، پیوسته مقید بود که اول وقت، در درس حاضر باشد. به یاد دارم که حتی یک درس را هم حاضر نشده باشد. همیشه مقید بود که هر درسی را یک روز بعد مباحثه کند، حتی درس‌های خارج را. پس از هر درسی، مطالب استاد را تقریر می‌کرد و سپس شب‌ها، تقریرات درس‌ها را به صورت پاک‌نویس می‌کرد. در اداره مدرسه حقایق که ابتدا مدرسه کوچکی بود همت گماشت و فعالیت زیادی کرد. برای آنکه اوقات طلاب مدرسه صرف امور غیر تحصیلی نشود، ایشان حتی برایشان غذا تهیه می‌کرد و برای اهل مدرسه حمام ساخت تا برای استحمام از مدرسه بیرون نروند. خلاصه نظم و ترتیب خاص طلاب و تشکیل اسباب رفاه و آسایش را به طور کامل انجام داده بود و من چنین نظمی را در هیچ‌یک از مدارس علمیه سراغ ندارم.

دیگر از خصائص اخلاقی ایشان، کمال تواضع و فروتنی نسبت به رفقا و بستگان بود. حتی در مجالس که با هم وارد می‌شدیم، هر چه اصرار می‌کردم که ایشان جلوتر وارد شود، قبول نمی‌کرد و می‌فرمود: چون یک سال از من بزرگ‌تری، نباید تقدم بجوم. همین طور سایر جهات و دستورات اخلاق اسلامی را به‌طور کامل و دقیق انجام می‌داد.

دیگر از ویژگی‌های ایشان کمال سعی و کوشش در انجام و انجام حوائج و حل مشکلات مؤمنین بود. کسی نبود که مشکلی داشته باشد و به ایشان مراجعه کند، مگر آنکه هر چه می‌توانست در حل آن می‌کوشید. با اینکه در اثر ازدحام و کثرت مسائل روز و پیش‌آمد مشکلات و زبانی کار، کسالت پیدا کرده بود، معذالک وطنانی را که به عهده داشت، به‌نحو احسن انجام می‌داد. ■

انجام می‌داد. از ویژگی‌های دیگر ایشان، زیرکی و هوشیاری و فعالیت و سیاست فاضله بود. در کمال تقوی و تقدس، فطانت و سیاست خاصی داشت. ساواک چندین مرتبه مدرسه حقایق را محاصره کرد، ولی در مقابل فطانت و سیاست وی، تمام فعالیت‌های آنان خنثی می‌شد. یک مرتبه که اینجانب حاضر بودم، ده پانزده نفر مسلح مدرسه را محاصره کردند و عده‌ای از آنها برای دستگیری عده‌ای از طلاب مدرسه که فعالیت سیاسی علیه حکومت وقت داشتند، وارد مدرسه شدند و با اینکه اسم و لقب و چه بسا عکس و شماره حجره همه را داشتند، ولی مرحوم شهید قدوسی با کمال خون‌سردی و بدون آنکه خود را بپازد، آنها را سرگرم کرد و در ضمن به نحو خاصی فهماند که عده مورد نظر، از حجره‌ها خارج شوند و با اینکه مدرسه تحت کنترل بود، با پیش‌بینی‌های قبلی که داشت و راهی برای فرار، تدارک دیده بود، آنها را فراری داد و در نتیجه، کوشش ساواکی‌ها بی‌نتیجه ماند.

روزی دیگر که خودم در مدرسه بودم، عده‌ای از ساواکی‌ها که مطلع شده بودند اعلامیه‌هایی در انبار مدرسه حقایق هست، به‌طور ناگهانی وارد مدرسه شدند و باز مرحوم قدوسی آنها را سرگرم صحبت کرد و در همان فاصله، دیگران اعلامیه‌ها را طوری جابه‌جا کردند که ساواکی‌ها سر از کارشان در نیاورند و نتوانستند بهانه‌ای برای دستگیری ایشان پیدا کنند و سرانجام هم بدون علت، ایشان را دستگیر کردند و چند ماهی در بازداشت بودند. ایشان پس از آزادی می‌فرمود که انواع تهدیدها را کردند که از من اقرار بگیرند یا بعضی را لو بدهم و نتوانستند. پس از آزادی تحت مراقبت شدید رژیم طاغوتی بود.

دیگر از خصائص مرحوم شهید قدوسی مدیریت ایشان بود.

ورع و تقوی و احتیاط ایشان ورع و تقوی و احتیاطشان بود در جمیع امور. در انجام عبادات، کمال احتیاط را مراعات و در گفتار کمال رعایت را می‌کرد که مبدا مرتکب غیبت یا بهتان و غیره نشود. در امور مالی حتی از مزایای حوزه استفاده نمی‌کرد و شهریه نمی‌گرفت و از املاک موروثی خود استفاده و امرار معاش می‌کرد.

ایشان هنگامی که مدیریت مدرسه حقایق را به عهده گرفتند، مدرسه برنامه کاملی نداشت. ایشان برای مدرسه برنامه‌ای را تنظیم کردند که در مجامع علمی بی‌نظیر بود. برای مراتب دروس از مقدمات و سطوح و خارج، کلاس‌هایی را تشکیل دادند و به‌طور دقیق آنها را پیاده و اجرا کردند، به نحوی که هر یک از شاگردان، بلکه اساتید، اگر به قدر پنج دقیقه هم تاخیر در حضور داشتند، مورد مواخذه قرار می‌گرفتند. ایشان مقید بود تا آخر ساعات کلاس، درس ادامه داشته باشد و هر روز می‌بایست از چند نفر از شاگردان، از درس قبلی سؤال و نمره مناسب داده شود. هر هفته یک امتحان قوه کتبی داشت و ورقه هر یک از شاگردان را می‌بایست دو نفر

در سالگرد شهادت مرحوم حاج آقا علی قدوسی، خاطراتی را که در مدت رفاقت طولانی با او داشتم، به نحو اجمال به رشته تحریر می‌آورم، به امید آنکه شرح حال وی تذکری برای برادران دینی باشد و مورد استفاده قرار گیرد. مرحوم شهید قدوسی در یکی از خانواده‌های محترم نیاوند پا به عرصه وجود گذاشت و در کنار پدر بزرگوارش مرحوم آیت‌الله قدوسی که از آیات عظام و به فرموده شهید قدوسی، از هم بحث‌های مرحوم آیت‌الله العظمی حاج آقا حسین بروجردی رحمه‌الله تعالی در نجف اشرف بود، رشد یافت. ایشان از حیث سبب هم مقام والایی داشت و داماد مرحوم علامه طباطبائی بود که از توصیف، بی‌نیازند.

اینجانب در حدود سنه ۱۳۲۹ شمسی که در مدرسه فیضیه قم سکونت داشتم، با ایشان که در حجره دیگری سکونت داشتند، آشنا شدم و چون رفتار و کردار و اخلاق او را ملازم و مناسب دیدم، همدیگر را برای هم‌بحث شدن انتخاب کردیم. سطوح را در محضر اساتید بزرگ حوزه علمیه قم چون شهید محراب آیت‌الله صدوقی یزدی و مقداری از هیئت و فلسفه را در محضر مرحوم علامه طباطبائی تکمیل کردیم و پس از تکمیل سطوح، حدود پنج سال از درس خارج اصول و فقه مرحوم آیت‌الله العظمی بروجردی استفاده بردیم و در عرض درس مرحوم آیت‌الله بروجردی، در درس اصول و فقه امام (ره) هم حاضر شدیم و دوره اصول را در محضر ایشان به پایان رساندیم؛ همین طور، خارج مکاسب محرمه و مقداری از بیع و کتاب الطهاره را از محضر معظم‌له و نیز از دروس خارج آیت‌الله العظمی گلپایگانی استفاده کردیم.

مرحوم شهید قدوسی ویژگی‌های ممتازی داشتند. اینجانب بیش از سی سال با ایشان رفاقت صمیمانه و معاشرت کامل داشتم و لذا از بسیاری از حالات و صفات و ویژگی‌های ایشان اطلاع کامل داشتم و لذا با نقل آنها امیدوارم تا اندازه‌ای حق دوستی و رفاقت را ادا و برادران دینی را به پیروی از اخلاق و رفتار ایشان تشویق کنم.

از جمله ویژگی‌های ایشان ورع و تقوی و احتیاطشان بود در جمیع امور. در انجام عبادات، کمال احتیاط را مراعات و در گفتار کمال رعایت را می‌کرد که مبدا مرتکب غیبت یا بهتان و غیره نشود. در امور مالی حتی از مزایای حوزه استفاده نمی‌کرد و شهریه نمی‌گرفت و از املاک موروثی خود استفاده و امرار معاش می‌کرد. امام هم در فرمایشات خود اشاره به احتیاط‌کاری ایشان کردند. حتی موقع ریاست کل دادگاه انقلاب کمال احتیاط را می‌کرد و با اینکه گاهی محتاج به استقراض می‌شد، از کسانی که شهریه در مالشان بود، قرض نمی‌کرد. خلاصه آنکه احتیاط ایشان مخصوص به یک جهت یا دو جهت نبود و در همه افعال و حرکات و امور خود رعایت کمال احتیاط را می‌نمود.

از جمله خصائص دیگر ایشان، خلوص بود. عبادات، مخصوصاً مستحبات را حتی الامکان در خفا انجام می‌داد تا با اخلاص منافات نداشته باشد. با اینکه فعالیت زیادی در کمک مادی به مستمندان و نیز طلاب در جهات مختلفه می‌کرد، اما کسی مطلع نمی‌شد. حتی گاهی مهریه تزویج بعضی را خود می‌پرداخت و اینجانب را واسطه ایصال قرار می‌داد. حتی بعضی را صاحب و مالک خانه مسکونی می‌کرد و کسی مطلع نمی‌شد. تمام مساعدت‌ها را پنهانی و بدون اطلاع دیگران